

Tale til Nansenskolen i forbindelse med 80-årsjubileet, ved Olav Brostrup Müller:

Borgere! Venner av Nansenskolen, ansatte, elever, kjære alle sammen!

Forrige gang jeg var her på Nansenskolen og skulle holde tale, var i vinter. Da hadde elvene ved skolen laget en isskulpturutstilling med utgangspunkt i Akropolis, dette ikoniske bygningskomplekset som i flere tusen år har tronet over Athen og for så vidt også over Europeisk kultur. Da jeg var her sist og skulle åpne Akropolis-utstillingen, gjorde jeg et poeng ut av at i en tid preget av uro, sinne, sosiale brytninger og historieforfalskning, fant Nansenskolens grunnleggere ut at løsningen mot datidens utfordringer var å vende blikket tilbake mot antikken. Tilbake mot renessansen og opplysningstidens idealer. Tilbake til kildene, rett og slett, i en trygg overbevisning om at bøker er mer enn cellulose: De er både nøkkelen til fortiden, samtiden og framtiden.

En tid preget av uro, sinne, sosiale brytninger og historieforfalskning ó sa jeg - høres det kjent ut? Selvfølgelig trenger vi Nansenskolen mer enn noensinne, og vi trenger også at noen peker ut siluetten av Akropolis for oss, i det fjerne.

Det Akropolis elevene bygget da jeg var her i vinter, smeltet og forsvant kort tid etter. Sånn var det med det historiske Akropolis også, og sånn er det stadig med dannelse og kultur: Sivilisasjon er ikke noe som en dag står ferdig, tvert imot: Kultur og sivilisasjon er en muskel som må holdes trent, en redskap som må holdes skjerpet, et verktøy som må være i jevn bruk. Sånn sett går det kanskje an å si at det å bygge Akropolis, er noe man må sørge for å gjøre jevnlig. Uten vårt blikk på de gamle bygningene og den gamle arven, vil den forsvinne fra oss.

Når var det Nansenskolen første gang dukket opp i min egen bevissthet? Kanskje var det som 9-åring, i forbindelse med den forferdelige brannen som brøt ut på nyåret i 1987, en nyhet jeg husker rystet mine foreldre ó omtrent på samme måte som sprengningsulykken på Akropolis må ha rystet athenerne i 1687.

For det er ingen overdrivelse å si at Nansenskolen i alle disse årene har vært et fyrttårn i Lillehammers samfunns- og kulturliv. Et sivilisert sted, i et omland av smøreboder og hjembrent. Som barn visste jeg ikke mer om Nansenskolen enn at det var et viktig sted. Og så hadde jeg fått med meg at de som gikk der kunne vært foreldrene mine. Og at skolen var et sted for human-etikere.

Senere fikk jeg heldigvis rettet opp de verste misforståelsene, og den første store opplevelsen jeg selv hadde innenfor dørene her, var som 19-åring, da jeg så Morten Jostad fremføre en monolog basert på «Ion» av Platon, hvis jeg ikke husker feil.

Min historie er verken spennende eller unik ó slik har uttallige lillehamringer, studenter, tilreisende og besøkende hatt det ó Nansenskolen var et levende litteraturhus, lenge før det fantes noe slikt begrep i Norge. Men viktigst av alt: Nansenskolen har vært tro mot sine idealer, og tro mot sin overbevisning om at det finnes en plass for et akademi av denne typen. En plass for tanken og poesien, en plass for kunsten og filosofien ó med en bredt anlagt, folkelig måte å formidle på ó med beina trygt plantet i den nordiske folkehøgskoletradisjonen og dens tanker om å gjøre folk av folk.

Det er derfor en stor ære for meg å få slutte meg til gratulantene, ikke bare fordi Nansenskolen har betydd så mye for byen i alle disse årene, men i enda større grad fordi Nansenskolen så tydelig har tatt en rolle i utforming av det vi har foran oss ó når vi skal skape morgendagens by og morgendagens samfunn, her mellom disse åsryggene. Særlig synlig er dette i Nansenskolens engasjement rundt Lillehammers nye rolle som UNESCO-litteraturby, en utmerkelse som har gitt oss en fantastisk mulighet sammen og som vi bare så vidt har begynt å eksperimentere med.

Kort sagt: Takk for at vi har Nansenskolen. Gratulerer med dagen!